

<https://printo.it/pediatric-rheumatology/HR/intro>

Reumatska groznica i poststreptokokni reaktivni artritis

Verzija 2016

1. ŠTO JE REUMATSKA GROZNICA?

1.1 Što je to?

Reumatska groznica je bolest koju uzrokuje upala grla uzrokovana bakterijom koja se naziva streptokok. Postoji nekoliko grupa streptokoka, no samo grupa A uzrokuje reumatsku groznicu. Usprkos tome što je streptokokna infekcija vrlo čest uzrok faringitisa (upale grla) u školske djece, neće sva djeca s faringitisom razviti reumatsku groznicu. Bolest može uzrokovati upalu i oštećenje srca; prvo se prezentira kratkotrajnim bolovima u zglobovima uz otjecanje, a kasnije s karditisom (upalom srca) ili abnormalnim nevoljnim kretnjama (korea) zbog upale mozga. Mogu se pojaviti i osipi ili čvorići na koži.

1.2 Koliko je česta?

Prije nego što je liječenje antibioticima postalo dostupno, broj slučajeva bio je velik u zemljama s toplom klimom. Nakon što je liječenje antibioticima postalo uobičajena praksa za liječenje faringitisa, učestalost bolesti se smanjila, no i dalje pogađa mnogo djece u dobi od 5 do 15 godina širom svijeta te u malom broju slučajeva vodi do bolesti srca. Zbog zahvaćanja zglobova svrstavana je među mnoge reumatske bolesti dječje i adolescentne dobi. Teret reumatske groznice neravnomjerno je raspoređen širom svijeta.

Učestalost reumatske groznice razlikuje se od zemlje do zemlje: ima zemalja bez registriranih slučajeva i zemalja s srednje visokim ili visokim postocima (više od 40 slučajeva na 100.000 osoba tijekom

godine). Procjenjuje se da širom svijeta ima više od 15 miliona slučajeva reumatske bolesti srca, s 282.000 novih slučajeva i 233.000 smrtnih slučajeva godišnje.

1.3 Koji su uzroci bolesti?

Bolest je rezultat abnormalnog imunološkog odgovora na upalu grla uzrokovanu bakterijom *Streptococcus pyogenes*, poznatom i kao β hemolitički *Streptococcus*. Upala grla prethodi nastupu bolesti asimptomatskim razdobljem varijabilnog trajanja.

Liječenje antibioticima potrebno je kako bi se liječila upala grla, zaustavila stimulacija imunološkog sustava i spriječila nova infekcija, budući da nova infekcija može uzrokovati novi napad bolesti. Rizik ponavljanja napada veći je tijekom prve 3 godine od nastupa bolesti.

1.4 Je li nasljedna?

Reumatska groznica nije nasljedna bolesti, budući da se ne može prenijeti direktno od roditelja na djecu. Ipak, postoje obitelji s nekoliko članova koji razviju reumatsku groznicu. To može biti zbog genetskih čimbenika povezanih s mogućnošću prijenosa streptokokne infekcije s osobe na osobu. Streptokokna infekcija može se prenijeti preko dišnih putova i sline.

1.5 Zašto moje dijete ima ovu bolest? Može li se to spriječiti?

Okolina i soj streptokoka važni su čimbenici za razvoj bolesti, no u praksi je teško predvidjeti tko će se razboljeti. Artritis i upala srca uzrokovani su abnormalnim imunološkim odgovorom protiv proteina streptokoka. Vjerojatnost za razvoj bolesti veća je ako određeni tip streptokoka zarazi podložnu osobu. Prostori u kojima obitava mnogo ljudi važan su čimbenik okoliša, budući da se u njima infekcija lakše prenosi. Sprečavanje reumatske groznice počiva na brzom postavljanju dijagnoze i liječenju streptokokne infekcije grla u zdrave djece antibioticima (preporučeni antibiotik je penicilin).

1.6 Je li zarazna?

Reumatska groznica sama po sebi nije zarazna, no streptokokni

faringitis je. Streptokoki se prenose s osobe na osobu i infekcija je stoga povezana s mjestima na kojima boravi puno ljudi, poput doma, škole ili sportskih objekata. Pažljivo pranje ruku i izbjegavanje bliskog kontakta s osobama koje imaju streptokoknu infekciju grla važno je kako bi se zaustavilo širenje bolesti.

1.7 Koji su glavni simptomi?

Reumatska groznica obično se manifestira kombinacijom simptoma koji mogu biti jedinstveni u svakog bolesnika. Javlja se nakon streptokoknog faringitisa ili tonzilitisa koji nisu bili liječeni antibioticima.

Faringitis ili tonzilitis može se prepoznati po povišenoj temperaturi, bolovima u grlu, glavobolji, crvenom nepcu i tonzilama s purulentnim (bjelkastim) naslagama te povećanim i bolnim limfnim čvorovima na vratu. Ipak, opisani simptomi mogu biti vrlo blagi ili odsutni u školske djece i adolescenata. Nakon što se akutna infekcija povukla slijedi asimptomatski period od 2-3 tjedna. Tada se u djeteta mogu javiti povišena temperatura i niže opisani znakovi bolesti.

Artritis

Artritis uglavnom zahvaća nekoliko velikih zglobova istovremeno ili se seli s jednog zgloba na drugi i istovremeno zahvaća jedan ili dva zgloba (koljena, laktovi, skočni zglobovi ili ramena). Naziva se "šetajući i prolazni artritis". Artritis ruku i vratne kralježnice javlja se rjeđe. Bol u zglobovima može biti teška usprkos tome što otjecanje nije vidljivo. Važno je istaknuti da bol obično prestaje brzo nakon primjene protuupalnih lijekova. Aspirin je najčešće upotrebljavani protuupalni lijek.

Karditis

Karditis (upala srca) najozbiljnija je manifestacija. Ubrzani otkucaji srca tijekom odmaranja ili spavanja mogu pobuditi sumnju na reumatski karditis. Abnormalnosti u pregledu srca sa srčanim šumovima glavni su znak zahvaćenosti srca. Srčani šumovi variraju od nježnih do glasnih i mogu ukazivati na upalu srčanih zalistaka, poznatu kao "endokarditis". Ako je upala prisutna i u srčanoj vrećici, poznata kao "perikarditis", oko srca se može nakupljati tekućina, što obično nema simptoma i nestaje samo od sebe. U najtežim slučajevima miokarditisa, srce zbog upale može početi slabije pumpati krv. To se može prepoznati po kašlju,

bolovima u prsištu te ubrzanju pulsa i disanja. Ponekad je potrebno učiniti pregled kardiologa i druga testiranja. Reumatska bolest srčanih zalistaka može nastati kao posljedica prvog napada reumatske groznice, no obično je posljedica ponavljajućih epizoda i može postati problem kasnije u odrasloj dobi, zbog čega je vrlo bitna prevencija.

Korea

Pojam korea nastao je iz grčke riječi koja označava ples. Korea je poremećaj kretnji koji nastaje kao posljedica upale dijelova mozga koji kontroliraju koordinaciju pokreta. Pogađa 10-30% bolesnika s reumatskom groznicom. Za razliku od artritisa i karditisa, korea se javlja kasnije u tijeku bolesti, od 1 do 6 mjeseci nakon infekcije grla. Rani znakovi su pogoršanje rukopisa u školske djece, poteškoće s oblačenjem i vođenjem brige o sebi, čak i s hodanjem i hranjenjem, a sve zbog drhtavih nevoljnih kretnji. Kretnje se kratke periode mogu svjesno zaustaviti, mogu nestati tijekom spavanja ili se mogu pogoršati zbog stresa ili umora. Takvo stanje u učenika odražava se na akademske uspjehe zbog slabe koncentracije, straha i nestabilnog raspoloženja s čestim plakanjem. Ako su promjene blage, mogu se previdjeti i proglašiti poremećajima u ponašanju. Promjene su samoograničavajuće, no potrebni su podrška i praćenje.

Osipi na koži

Manje česte manifestacije reumatske groznice su osipi na koži koji se nazivaju "erythema marginatum" i izgledaju poput crvenih prstenova te "potkožni čvorići" koji su bezbolni, pokretni, zrnati čvorići prekriveni kožom normalne boje, a obično se vide iznad zglobova. Ovi znakovi prisutni su u manje od 5% slučajeva i lako se mogu previdjeti zbog toga što su često prikriveni i kratkotrajni. Ovi znakovi nisu izolirani, već se javljaju zajedno s miokarditisom (upala srčanog mišića). Postoje i druge pritužbe koje roditelji mogu prvo primijetiti, poput povišene temperature, slabosti, gubitka apetita, bljedoće, bolova u trbuhu i curenja krvi iz nosa, što se može javiti u ranim stadijima bolesti.

1.8 Da li je bolest u svakog djeteta ista?

Bolest se najčešće prezentira srčanim šumom u starije djece ili artritismom i povišenom temperaturom u adolescenata. Mlađi bolesnici češće se prezentiraju karditisom i rjeđim pritužbama na zglobove.

Korea može biti jedina manifestacija bolesti ili se može javiti u kombinaciji s karditisom, zbog čega se preporuča pomno praćenje i pregled kardiologa.

1.9 Da li se bolest u djece razlikuje od bolesti u odraslih?

Reumatska groznica je bolest školske djece i mladih ljudi do 25 godine života. Rijetko se javlja prije 3 godine i više od 80% bolesnika ima između 5 i 19 godina. Ipak, može se javiti kasnije u životu ako se antibiotska profilaksa ne uzima trajno u skladu s uputama.